

БЪЛГАРСКА ВЕРСИЯ НА МУЛТИДИМЕНСИОНАЛЕН МЕТОД, ИЗМЕРВАЩ ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧНИ КОГНИЦИИ

Максимка Рашева

Институт за изследване на населението и човека при БАН

maxrash@abv.bg

Резюме. Настоящото изследване проучва надеждността и валидността на българската версия на мултидименсионален метод, измерващ перфекционистични когнииции (MPCI – Kobori & Tanno, 2005). Проведеният факторен анализ потвърждава трифакторната структура на въпросника. Първият компонент е „съсредоточаване върху грешките“, вторият компонент е „лични стандарти“ и третият компонент е „преследване на перфектност“. Всичките субскали показват добра вътрешна консистентност. Конвергентната валидност е изследвана чрез проучване на корелациите на скалите на метода със субскалите от въпросника, измерващ диспозиционен перфекционизъм, разработен от Фрост и сътр. (FMPS; Frost et al., 1990). Резултатите показват значими положителни връзки между „лични стандарти“ и адаптивните дименсии на перфекционизма (лични стандарти и организация) и значима отрицателна връзка с депресия. Подскалата „съсредоточаване върху грешките“ показва по-високи корелации с неадаптивните аспекти на перфекционизма (съсредоточаване върху грешките и съмнения в действията) и депресия. Така получените данни разкриват, че субскалата „лични стандарти“ отразява положителни когнииции, докато подскалата „съсредоточаване върху грешките“ отразява негативни когнииции. Методът се очертава като психометрично силен инструмент и е от потенциална полза при изследване и разбиране на положителните и отрицателните когнииции на перфекционизма.

Ключови думи: перфекционизъм; когнииции.

Перфекционистичната когниция (съзнателна мисъл) е основният елемент в когнитивния модел на перфекционизъм. Тя произлиза от активирането на личностния перфекционизъм, като впоследствие става съзнателна. С други думи, перфекционистичната когниция е проява на диспозиционния перфекционизъм на когнитивно равнище. Въпросникът, измерващ автоматичните перфекционистични мисли, разработен от Флет и сътр. (Flett et al., 1998) е планиран като еднодименсионален конструктор. Той обединява в единен общ бал както под-

скалата лични стандарти, така и подскалите съсредоточаване върху оценяването на собственото поведение и нуждата от перфектност, т.е. обединява положителни и отрицателни характеристики на перфекционистичната когниция. Това обуславя и връзката с дистрес. По-новите изследвания наблягат на мултидименсионалността на посочената скала, като установяват два вида перфекционистичните когнииции – позитивни и негативни (Kobori & Tanno 2005; Stoeber et al., 2014). Първоначално, Кобори и Тано (Kobori, 2006; Kobori & Tanno,

2005) разработват мултидименсионален метод (*Multidimensional Perfectionism Cognitions Inventory – MPCGI*), планиран да измери честотата на когнициите, свързани с диспозиционния перфекционизъм. Изследването се провежда върху извадка от студенти в Япония. Въпросникът включва три дименсии: лични стандарти, съсредоточаване върху грешките и преследване на перфектност. Дименсията лични стандарти отразява поставяне на високи стандарти и стремеж към награда. Дименсията съсредоточаване върху грешките отразява реагиране към допуснатите грешки и неуспехи с критичност към себе си. Дименсията преследване на перфектност отразява силно желание за перфектност. Тъй като поставянето на високи стандарти, само по себе си не е неадаптивна черта, то дименсията лични стандарти отразява положителните когниции, докато дименсиите съсредоточаване върху грешките и преследване на перфектност отразяват негативни когниции. За валидиране на метода се използва форма на диспозиционен перфекционизъм, наречена ориентиран към себе си перфекционизъм, първоначално описана от Хеуит и Флет (Hewitt & Flett, 1991).

Измерването на автоматичните мисли типични за перфекционизма се постига, като изследваните лица се инструктират да посочат колко често тези мисли са им минавали през главата последната седмица. В противоположност, инструкциите при измерването на диспозиционния перфекционизъм са изследваните лица да посочат дали са съгласни или не с твърденията, описващи личностни характеристики или черти. Оттук следва, че методът разработен от Кобори и Тано улавя по-краткотрайни аспекти на перфекционизма, докато методът разработен от Хеуит и Флет улавя перфекционизма като диспозиционна личностна черта.

Получените резултати от експлораторния факторен анализ потвърждават наличието на три фактора. Първият фактор е лични стандарти. Вторият фактор е преследване на перфектност. Третият фактор е съсредоточаване върху грешките.

Корелационният анализ показва наличие на умерено и силно изразени корелационни коефициенти между всички подскаки от метода, измерващ перфекционистични когниции и следните два метода: ориентиран към себе си перфекционизъм и въпросник, измерващ перфекционистични автоматични мисли. Така получените данни подкрепят идеята, че разработеният метод измерва перфекционистични когниции.

По-детайлни изследвания показват, че скалата, измерваща позитивни автоматични мисли не корелира с подскалата съсредоточаване върху грешките, но умерено корелира със скалата лични стандарти и по-слабо със скалата преследване на перфектност. Тези резултати насочват към извода, че скалата лични стандарти е свързана с позитивни мисли и отразява позитивни перфекционистични когниции. Въпреки че скалата преследване на перфектност, също значимо корелира с тази скала, авторите смятат, че тъй като корелационният коефициент е по-слабо изразен, тя не отразява положителни перфекционистични когниции.

Проучването на връзката между скалата, измерваща негативни автоматични мисли и подскаките на въпросника, измерващ перфекционистични когниции показва наличие на положителна корелационна връзка със съсредоточаване върху грешките и преследване на перфектност, и отсъствие на такава с лични стандарти. Получените резултати насочват авторите към заключението, че подскаките съсредоточаване върху грешките и преследване на перфектност отразяват негативни перфекционистични когниции.

Стоебер и сътр. (Stoeber et al., 2010) подчертават, че представеното изследване е проведено само по отношение на ориентирания към себе си перфекционизъм. Необходимо да се направи сравнение със социално предписания перфекционизъм – друга форма описана от Хеуит и Флет (Hewitt & Flett, 1991). Ориентираният към себе си перфекционизъм е интраперсонална форма на перфекционизъм, която произлиза от Аза и е насочена към Аза. Мотивацията

е вътрешна. Тази форма на перфекционизъм се свързва както с негативни изходи и процеси, така и с положителни характеристики. Социално предписаният перфекционизъм обединява възгледите, че другите хора ти поставят крайно високи стандарти, и че за да бъдеш приет от тях, трябва да постигнеш тези стандарти. Представлява интерперсонална форма на перфекционизъм, произтичаща от индивидуалното възприемане на другите и на техните очаквания. Тук мотивацията е външна. Преглед на изследванията показва, че това е негативна форма, свързана с негативен афект и не добро психологично приспособяване. Авторите провеждат ново проучване на валидността на мултидименсионалния метод, измерващ перфекционистичните когнитии в извадка от английски студенти, като в него включват и социално предписания перфекционизъм с цел да се изследва възможността на скалите да отдиференцират позитивните и негативните аспекти на перфекционизма. Хипотезата на изследването е, че скалата лични стандарти ще е свързана с ориентирания към себе си перфекционизъм, докато скалата съсредоточава върху грешките ще е свързана със социално предписания перфекционизъм.

Получените резултати от факторния анализ потвърждават трифакторната структура на въпросника. Всичките три фактора показват съществени интеркорелации. Факторът преследване на перфектност показва високи корелационни коефициенти с факторите лични стандарти и със съсредоточаване върху грешките. Корелационните коефициенти между останалите фактори са умерени.

Конвергентната валидност на въпросника е проучена чрез анализиране на корелационните коефициенти между скалите му и ориентираният към себе си и социално предписания перфекционизъм. Получените данни показват корелационни коефициенти от порядъка на 0,31 до 0,71. Последните са по-високи с ориентирания към себе си перфекционизъм, в сравнение със социално предписания. Този резултат потвърждава, че перфекционистичните

когнитии представени в метода са по-близо свързани с конструкта на ориентирания към себе си перфекционизъм. Изключение прави само скалата съсредоточаване върху грешките, където се наблюдава по-силно изразена значима корелационна връзка със социално предписания перфекционизъм.

Проучването на връзките между скалите на метода и позитивен и негативен афект показва значими корелационни връзки между скалата лични стандарти и позитивен афект. Скалата съсредоточаване върху грешките показва значима положителна връзка с негативен афект и значима отрицателна с позитивен афект. При скалата преследване на перфектност се наблюдава значима положителна корелационна връзка с негативен афект. Когниците, изразяващи необходимостта да бъдеш перфектен, отразяват по-скоро негативни, отколкото позитивни аспекти на перфекционизма.

Факторната структура на метода е проучена и в португалска извадка от Маседо и сътр. (Macedo et al., 2014). Тя е в съответствие с английската версия. Основното различие е в реда на факторите. Тук първият фактор е съсредоточаване върху грешките, който е трети в английската версия. Вторият фактор е лични стандарти, който е първи в английската версия.

Едно от ограниченията на посочените изследвания е, че всичките използват скалите на перфекционизма, описани от Хеуит и Флет (Hewitt & Flett, 1991). Остава отворен въпросът какви са психометричните свойства на метода, измерващ перфекционистичните когнитии по отношение на въпросника, измерващ диспозиционен перфекционизъм, разработен от Фрост и сътр. (FMPS; Frost et al., 1990). Проучванията с последния биха били информативни, защото в него се съдържат фасети, които кореспондират с две от скалите на метода, измерващ перфекционистични когнитии, а именно: лични стандарти и съсредоточаване върху грешките. Това би довело до по-висока конвергентна валидност, в сравнение със скалите: ориентиран към себе си и социално предписан перфекционизъм (Stober et al., 2010).

ЦЕЛ, ЗАДАЧИ И ХИПОТЕЗИ

Целта на настоящето изследване е да проучи надеждността и валидността на мултидименсионалния метод, измерващ перфекционистични когниции (Kobori, 2006; Kobori & Tanno, 2005) в българска извадка. Като метод за оценка на конвергентната валидност е използван въпросникът, измерващ диспозиционен перфекционизъм, разработен от Фрост и сътр. Както беше посочено, този метод не е използван от предишните проучвания, а в него се съдържат подскали, сходни с две от подскалите на изследвания въпросник.

За да се проучи дискриминантната валидност, са използвани скала, измерваща равнищата на депресия и скала, измерваща равнищата на удовлетвореност от живота, вместо скали, измерващи негативен и позитивен афект, които са използвани в описаните в литературата по-горе изследвания (Kobori, 2006; Kobori & Tanno, 2005; Stoeber et al., 2010).

ЗАДАЧИ

1. Да се проучи факторната структура на метода.
2. Да се изследва конвергентната валидност, чрез анализиране на корелационните връзки между скалите на метода, измерващ перфекционистични когниции и скалите от въпросника, измерващ диспозиционен перфекционизъм.
3. Да се проучи дискриминантната валидност, чрез провеждане на корелационен анализ между скалите на метода, депресия и удовлетвореност от живота.

ХИПОТЕЗИ

- Допуска се наличие на значима положителна корелационна връзка между подскалата лични стандарти от въпросника, измерващ перфекционистични когниции и подскалите лични стандарти и предпочитания към ред и организация от методът, измерващ диспозиционен перфекционизъм, т.е. с адаптивните аспекти на перфекционизма.

- Очаква се подскалите съсредоточаване върху грешките и преследване на перфектност от въпросника, измерващ перфекционистични когниции да са значимо положително свързани с подскалите съсредоточава върху грешките и съмнения в действията от метода, измерващ диспозиционен перфекционизъм, т.е. с неадаптивните аспекти на перфекционизма.
- Допуска се наличие на значима положителна корелационна връзка между подскалата, отразяваща негативните ефекти на перфекционизма съсредоточаване върху грешките и депресия и значима отрицателна корелационна връзка с удовлетвореност от живота.
- Очаква се подскалата лични стандарти да е значимо положително свързана с удовлетвореност от живота и отрицателно с депресия.

ИЗВАДКА

В изследването взеха участие 215 студенти от следните специалности: начална педагогика, руска филология, икономика, обществени комуникации, библиотекознание, администрация и управление. От тях 60 са мъже и 155 са жени. Средната възраст е 21,88 години, а стандартното отклонение е 4,05.

МЕТОДИ

1. Мултидименсионален метод, измерващ перфекционистични когниции (Multidimensional Perfectionism Cognitions Inventory – MPCCI; Kobori, 2006). Състои се от 15 айтема, по 5 айтема за всяка от следните подскали: лични стандарти; преследване на перфектност и съсредоточаване върху грешките. Скалата за оценка е 4-степенна от 1 – „почти никога“, 2 – „понякога“, 3 – „често“, 4 – „почти винаги“.
2. Метод, измерващ равнищата на перфекционизъм (Multidimensional Perfectionism Scale, Frost et al., 1990). Състои се от 35 айтема. Скалата за оценка е 5-степенна от 1 – силно несъгласен до 5 – силно съгласен. Съставен е от следните подскали:

- Съсредоточаване върху грешките – отразява негативни реакции към допуснатите грешки. Последните се интерпретират като неуспех, който неминуемо ще доведе до загуба на уважение от страна на другите хора. „Ако допусна грешка, хората няма да имат високо мнение за мен“.
- Високи лични стандарти на представяне и тенденция към оценяване на себе си на основата на представянето. „Мразя да бъда по-малко от най-добрият“.
- Съмнения в качеството на действията – отразява концентриране върху това, дали нещата се вършат правилно, повтаряне на работата и последващо закъснение на изпълнението ѝ; „Обикновено се съмнявам в нещата, които всеки ден върша“.
- Възприемане на високи родителски очаквания – отразява степента, до която родителите се възприемат като имащи високи очаквания. „Родителите ми очакваха превъзходство от мен“.
- Възприемане на висока родителска критичност – отразява степента, до която родителите се възприемат като прекалено критични. „Като дете ме наказваха, ако нещо не съм свършил перфектно“.
- Предпочитания към ред и организация. „Опитвам се да бъда организирана личност.“

Резултатите от проведеното изследване в българска извадка показват наличие на петфакторна структура на въпросника вместо оригиналните шест фактора. Подскалите родителски очаквания и родителска критичност се обединяват в един фактор. Останалите четири подскали са идентични с оригиналните. Поради не добри психометрични качества са изключени 5 айтема. Проучването на алфата на Кронбах показва задоволителна вътрешна консистентност 0,82 (за повече подробности вж. Рашева, 2010).

3. Скала, измерваща удовлетвореността от живота (Satisfaction With Life Scale – AWLS; Diener et al., 1985). Методът е

разработен да измери когнитивния компонент на субективното благополучие-глобалната удовлетвореност от живота. Адаптиран е за български условия от Байчинска (2011). Състои се от 5 айтема. Скалата за оценка е 7-степенна, от 1 – силно несъгласен до 7 – силно съгласен. Алфата на Кронбах в настоящата извадка е 0,85.

4. Скала за измерване равнищата на депресия (Zimmerman et al., 1986). Адаптирана е за български условия от Рашева (1993). Алфата на Кронбах в настоящата извадка е 0,91.

РЕЗУЛТАТИ

ФАКТОРЕН АНАЛИЗ

За целите на изследването е извършен експлораторен факторен анализ, като е приложен scree test, според който най-удачното решение е трифакторно. След варимакс ротация се очертават следните фактори: Първият фактор е *съсредоточаване върху грешките*; вторият е *лични стандарти* и третият е *преследване на перфектност*. Всички айтеми следват оригиналната версия, с изключение на айтем 14, който е с високо факторно тегло във фактор съсредоточаване върху грешките. В оригиналната версия е включен във фактор преследване на перфектност. Обяснената вариация е 56,14%.

Индексът за адекватност на модела на Kaiser-Meyer-Olkin е 0,83. Bartlett тест е със значимост 0,000. Факторите, айтемите и техните факторни тегла са представени в табл. 1.

Както е показано в таблицата първият фактор е *съсредоточаване върху грешките* и обяснява 29,74% от вариацията. Той включва освен всичките 5 айтема от оригиналната скала и айтем 14 от скалата преследване на перфектност. Вторият фактор е *лични стандарти* и обяснява 18,78% от вариацията. Включва всички 5 айтеми от оригиналната скала. Третият фактор е *преследване на перфектност* и обяснява 7,64% от вариацията. Съставен е от 4 айтема.

ТАБЛИЦА 1
ФАКТОРЕН АНАЛИЗ НА ВЪПРОСНИКА, ИЗМЕРВАЩ ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧНИ КОГНИЦИИ

Айтеми	Съсредоточаване върху грешките	Лични стандарти	Преследване на перфектност
3. Ако допусна грешка, се чувствам жалък.	0,74		
6. Ако допусна грешка, се самообвинявам.	0,73		
9. Ако не успея, ще се чувствам без никаква стойност.	0,79		
12. Срамно е да се допускат грешки.	0,73		
14. Не трябва нещата да не бъдат перфектни.	0,44		
15. Ако не мога това да направя добре, значи съм под средното ниво.	0,76		
1. По-високата цел е по-предизвикателна.		0,64	
4. Важно е да си поставя високи стандарти.		0,73	
7. В моя полза е да си поставя високи стандарти.		0,65	
10. По-високата цел е по-добра.		0,75	
13. Възнамерявам да се стремя към най-високият стандарт.		0,76	
2. Не мога да съм удовлетворен, докато не го направя перфектно.			0,81
5. Не мога да се чувствам удовлетворен, ако не извърша нещата перфектно.			0,82
8. На всяка цена трябва да бъде перфектен.			0,65
11. Има смисъл в израза направи нещо перфектно.			0,47
Eigenvalue	4,46	2,82	1,15
Процент	29,74	18,78	7,64

Връзки между скалите и надеждност

С цел проучване взаимовръзките между подskalите на въпросника е извършен корелационен анализ. В следствие е изчислена и алфа на Кронбах за изследване надеждността на подskalите. Резултатите са представени в табл. 2.

Представените в таблицата резултати показват значимо изразена положителна корелационна връзка между подskalата лични стандарти и преследване на перфектност. Втората значима положителна корелационна връзка е между съсредоточаване върху грешките и преследване на перфектност. Всичките три скали показват висока надеждност.

Конвергентна и диференциална валидност

С цел проучване на конвергентната валидност е извършен корелационен анализ между скалите на въпросника, измерващ перфекционистични когниции и скалите от въпросника измерващ диспозиционен перфекционизъм. Резултатите са представени в табл. 3.

Получените данни разкриват наличие на значими положителни корелационни връзки между подskalата лични стандарти от въпросника, измерващ перфекционистични когниции и скалите предпочитания към ред и организация и лични стандарти. Тази скала включва положителни перфек-

ТАБЛИЦА 2
КОРЕЛАЦИОНЕН АНАЛИЗ И НАДЕЖДНОСТ НА ПОДСКАЛИТЕ НА ВЪПРОСНИКА,
ИЗМЕРВАЩ ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧНИ КОГНИЦИИ

Скали	Лични стандарти	Преследване на перфектност	Съсредоточаване върху грешките
Лични стандарти			
Преследване на перфектност	0,47**		
Съсредоточаване върху грешките	0,04	0,42**	
Алфа	0,78	0,76	0,83

$p < 0,01$

ТАБЛИЦА 3
КОРЕЛАЦИОНЕН АНАЛИЗ МЕЖДУ СКАЛИТЕ НА ВЪПРОСНИКА, ИЗМЕРВАЩ ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧНИ
КОГНИЦИИ И СКАЛИТЕ ОТ ВЪПРОСНИКА, ИЗМЕРВАЩ ДИСПОЗИЦИОНЕН ПЕРФЕКЦИОНИЗЪМ

Скали	Лични стандарти		Преследване на перфектност		Съсредоточаване върху грешките	
	г	р	г	р	г	р
Родителски очаквания и критичност			0,15	0,05	0,28	0,000
Организация	0,24	0,000	0,26	0,000		
Съсредоточаване върху грешките			0,32	0,000	0,65	0,000
Лични стандарти	0,48	0,000	0,38	0,000	0,17	0,015
Съмнения в действията	-0,16	0,018			0,44	0,000

ционистични когнииции. Подскалата преследване на перфектност е положително значимо свързана, както с предпочитания към ред и организация и лични стандарти, така и с съсредоточаване върху грешките. Тези резултати насочват, че тя обединява положителни и отрицателни перфекционистични когнииции. Подскалата съсредоточаване върху грешките от въпросника, измерващ перфекционистични когнииции е значимо положително свързана с скалата съсредоточаване върху грешките, съмнения в действията и възприемане на високи родителски очаквания и критичност от въпросника, измерващ диспозиционен перфекционизъм. Така получените данни показват, че тя отразява негативните перфекционистични когнииции.

За по-голяма нагледност на представените резултати, скалите на въпросника за

диспозиционен перфекционизъм са обединени в две форми адаптивен и неадаптивен перфекционизъм. Във формата адаптивен перфекционизъм са включени скалите лични стандарти и предпочитания към ред и организация. Формата неадаптивен перфекционизъм обединява скалите възприемане на високи родителски очаквания и критичност, съсредоточаване върху грешките и съмнения в действията. След това е извършен корелационен анализ между подскалите, измерващи перфекционистични когнииции и двете форми на перфекционизъм. Получените резултати са представени в табл. 4.

Представените данни в таблицата потвърждават, че подскалата лични стандарти отразява положителни когнииции. Наблюдава значима корелационна връзка с адаптивната форма на перфекционизма. Под-

ТАБЛИЦА 4

КОРЕЛАЦИОНЕН АНАЛИЗ МЕЖДУ СКАЛИТЕ НА ВЪПРОСНИКА, ИЗМЕРВАЩ ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧНИ
КОГНИЦИИ И АДАПТИВЕН И НЕАДАПТИВЕН ПЕРФЕКЦИОНИЗЪМ

Скали	Лични стандарти		Преследване на перфектност		Съсредоточаване върху грешките	
	г	р	г	р	г	р
Неадаптивен			0,23	0,000	0,56	0,000
Адаптивен	0,43	0,000	0,38	0,000		

ТАБЛИЦА 5

КОРЕЛАЦИОНЕН АНАЛИЗ МЕЖДУ СКАЛИТЕ НА ВЪПРОСНИКА, ИЗМЕРВАЩ ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧНИ
КОГНИЦИИ, ДЕПРЕСИЯ И УДОВЛЕТВОРЕНОСТ ОТ ЖИВОТА

Скали	Лични стандарти		Преследване на перфектност		Съсредоточаване върху грешките	
	г	р	г	р	г	р
Депресия	-0,15	0,03			0,48	0,000
Удовлетвореност от живота					-0,30	0,000

скалата съсредоточаване върху грешките включва негативни когниции, свързани с перфекционизма. Резултатите показват положителна значима корелационна връзка с неадаптивната форма на перфекционизма. Подскалата преследване на перфектност показва двойствени ефекти. Тя е значимо положително свързана както с неадаптивен перфекционизъм, така и с адаптивен перфекционизъм, даже с последния корелационният коефициент по-силно изразен.

За да се проучи дискриминантната валидност на метода е извършен корелационен анализ между подскалите му, депресия и удовлетвореност от живота. Резултатите са представени в табл. 5.

Представените резултати в таблицата разкриват слабо изразена значима отрицателна корелационна връзка между подскалата лични стандарти и депресия. Подскалата преследване на перфектност не е значимо свързана нито с депресия, нито с удовлетвореност от живота. Подскалата съсредоточаване върху грешките е умерено значимо положително свързана с депресия и отрицателно с удовлетвореност от жи-

вота. Получените данни от изследването подкрепят формулираните хипотези, с изключение на допускането за наличие на положителна връзка между подскалата лични стандарти и удовлетвореност от живота.

ОБСЪЖДАНЕ

Целта на настоящето изследване е да проучи факторната структура и психометричните качества на мултидименсионален метод планиран да измери честотата на когнициите свързани с диспозиционния перфекционизъм. За валидиране на теста авторите използват форма на диспозиционен перфекционизъм наречена ориентиран към себе си перфекционизъм, първоначално описана от Хеуит и Флет. Остава отворен въпросът какви са психометричните свойства на проучвания метод по отношение на въпросника, измерващ диспозиционен перфекционизъм, разработен от Фрост и сътр. За проверка на дискриминантната валидност се използват скали, измерващи позитивен и негативен афект, като тя не е проверявана по отношение на депресия и

удовлетвореност от живота. Настоящото изследване отговаря на тези въпроси. Резултатите от проведения факторен анализ потвърждават трифакторната структура на метода. Тя е в съответствие с японската, английската и португалската версии. Основното различие е в реда на факторите, който е идентичен с португалската версия и се различава от японската и английската. В нашето изследване и в португалската версия първият фактор е съсредоточаване върху грешките, който е трети в японската и английската версии. Вторият фактор е лични стандарти, който е първи в японската и английската версии. Този резултат вероятно се дължи на межкултурни различия.

Проучването на алфата на Кронбах показва добра надеждност на метода. Конвергентната валидност е проучена чрез анализиране на корелационните коефициенти между подskalите на метода, измерващ перфекционистични когнитии и подskalите на метода, измерващ личностен перфекционизъм. Получените данни потвърждават, че подskalата лични стандарти отразява позитивни когнитии. Наблюдава се значима корелационна връзка с адаптивната форма на перфекционизма. Подskalата съсредоточаване върху грешките включва негативни когнитии, свързани с перфекционизма. Подskalата преследване на перфектност показва двойствени ефекти. Тя е значимо положително свързана както с адаптивен, така и с неадаптивен перфекционизъм.

Проучването на връзките на подskalите с депресия и удовлетвореност от живота още веднъж потвърждава, че подskalата съсредоточаване върху грешките отразява негативни когнитии. Тя е значимо положително свързана с депресия и отрицателно с удовлетвореност от живота. По-слабо изразен е корелационният коефициент на отрицателната връзка между подskalата лични стандарти и депресия. Въпреки това може да се каже, че тази скала отразява позитивни когнитии, особено и поради връзките с адаптивния диспозиционен перфекционизъм.

Настоящото изследване показва, че въпросникът, измерващ перфекционистични когнитии притежава добри психометрични качества и е обещаващ нов инструмент за мултидименсионалното оценяване на перфекционистичните когнитии. Той допринася за по-задълбоченото разбиране на начина на формиране и природата на перфекционизма, както и на когнициите, свързани с позитивните и негативните му форми. Може да се използва в изследователската и диагностичната практика.

ЛИТЕРАТУРА

- Байчинска, К. (2011). *Ценностите на съвременната българска култура*. С.: Изд. „Гутенберг“.
- Рашева, М. (1993). Себеотчетна скала за диагностициране на депресивна симптоматика и главни депресивни разстройства. *Българско списание по психология*, № 1, 66–77.
- Рашева, М. (2010). Метод за измерване на перфекционизъм – *Психологични изследвания*, кн. 1, 107–120.
- Flett, G., Hewitt, P., Blankstein, K. & Gray, L. (1998). Psychological distress and the frequency of perfectionistic thinking. – *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 75, N 5, 1363–1381.
- Frost, R., Marten, P., Lahart, C. and Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. – *Journal of Cognitive Therapy and Research*, Vol. 14, N 5, 449–468.
- Hewitt, P. & Flett, G. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 456–470.
- Hewitt, P., Flett, G., Turnbull-Donovan, W. & Mikail, S. (1991) The Multidimensional Perfectionism Scale: Reliability, validity, and psychometric properties in psychiatric samples. – *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol. 3, 464–468.
- Kobori, O. (2006). A cognitive model of perfectionism: The relationship of perfectionism personality to psychological adaptation and maladaptation. Unpublished doctoral dissertation, University of Tokio, Tokio.
- Kobori, O. & Tanno, Y. (2005). Self-oriented perfectionism and its relationship to positive and negative affect: The mediation of positive and negative perfectionism cognitions. *Cognitive Therapy and Research*, 29, 559–571.
- Macedo, A., Soares, M., Amaral, A., Castro, J., Chaves, B., Bos, S., Marques, M., Maia, B., Noqueira, V., Madera, N., Valente, J., Roque, C. & Pereira, A. (2014). The Multidimensional Perfectionism Cognitions Inventory: Validation.

- tion of the Portuguese version. *In Stress and Anxiety: Applications to Social and Environmental Threats...*, 107-114.
- Stoeber, J., Kober, O. & Tanno, Y. (2010). The Multidimensional Perfectionism Cognitions Inventory – English (MPCI-E): Reliability, validity, and relationship with positive and negative affect. *Journal of Personality Assessment*, 92 (1), 16-25.
- Stoeber, J., Kober, O. & Brawn, A. (2014). Perfectionism cognitions are multidimensional. A reply to Flett and Hewitt. *Psychology, Clinical 15 out of 111*.
- Zimmerman, M., Coryell, W., Corenthal, C. & Wilson, S. (1986) A self-report scale to diagnose major depressive disorder. *//Arch. Gen. Psychiatry*, Vol. 43, 1076-1081.

BULGARIAN VERSION OF THE MULTIDIMENSIONAL PERFECTIONISM COGNITIONS INVENTORY

Maximka Rasheva

Abstract. *The present study investigate the reliability and validity of the Bulgarian version of the Multidimensional Perfectionism Cognitions Inventory (MPCI – Kober & Tanno, 2005). The factor analysis confirm three-factor structure. The first component is “Concern over Mistakes”; the second component is “Personal Standards” and the third component is “Pursuit of Perfection”. The all subscales show good internal consistency. The convergent validity is examined by inspecting the scales’ correlations with subscales of Frost Multidimensional Perfectionism Scale (FMPS; Frost et al., 1990). The results show significant associations among “Personal Standards” and adaptive dimensions of perfectionism (personal standards and organization) and significant negative association with depression. The subscale “Concern over Mistakes” show higher correlations with maladaptive aspects of perfectionism (concern over mistakes and doubt about actions) and depression. This findings indicate that “Personal Standards” reflects positive cognitions, while “Concern over Mistakes” reflects negative cognitions. The inventory has emerged as a psychometrically sound instrument and is of potential utility in studying and understanding of positive and negative cognitions in perfectionism.*

Keywords: perfectionism; cognitions.

Associate Professor, D-r Maximka Rasheva
 Department of Psychology,
 Institute for Population and Human Studies –
 Bulgarian Academy of Sciences,
 Acad. Georgi Bonchev St., Bl. 6, Fl. 5/6,
 1113 Sofia, BULGARIA
 ✉ maxrash@abv.bg